

Kitaabka Yoo'eel iyo Kaniisadda La'odikiya ee Adventist-ka Maalinta Toddobaad - Lambarka Sagaal iyo Toban

Jeff Pippenger
2025-12-25

Lambarka Sagaal iyo Toban

Libaaxa qabiilka Yahuudah waa magac loo adeegsado Ciise, kaas oo adkaynaya hawsha Masiixa ee ku saabsan xidhidda dabadeedna furidda Eraygiisa nebiyadeed. Cutubka shanaad ee Muujintii, Libaaxa qabiilka Yahuudah, oo isaguna ah xididka Daa'uud, ayaa ka adkaaday inuu kitaabka furo. "Xididka" Daa'uud wuxuu ahaa Yesee, xididka Yeseena wuxuu ahaa Fares, xididkiisuna wuxuu ahaa Yahuudah, xididkiisuna wuxuu ahaa Yacquub, xididkiisuna wuxuu ahaa Isxaaq, xididkiisuna wuxuu ahaa Ibraahim. Xididka Daa'uud ama Yesee marka lagu xuso iyada oo lala xidhiidhinayo Libaaxa qabiilka Yahuudah, waxa lagu adkaynayaa mabaadi'da bilowga iyo dhammaadka, kuwaas oo ah Alfa iyo Oomega. Marka Muujintii Ciise Masiix laga furo cutubka koowaad ee Muujintii, sifada koowaad ee dabecaddiisu waa in uu yahay Alfa iyo Oomega. Cidda uu yahay qudheedu sidoo kale waa mabda'a loo adeegsado in lagu furo waxsii sheegyada uu Libaaxa qabiilka Yahuudah xidhay, marka uu go'aamiyo in wakhtigu yimid.

Furitaanka Erayga nebinnimada ee Ilaah waa qayb ka mid ah shaqada Ilaah ee furashada, maadaama uu adeegsado xoogga Eraygiisa si uu u soo saaro soo-nooleynno sida ay doonistiisu tahay. Sister White waxay leedahay marka si ka wanaagsan loo fahmo buugaagta Daanyeel iyo Muujintii, waxaa dhexdeenna laga arki doonaa soo-nooleyn weyn. Waa iftiinka Erayga nebinnimada ee Ilaah kan soo saara soo-nooleyn iyo dib-u-habayn sida ay doonistiisu tahay.

Walaashii White, iyadoo eegaysa maalmaha ugu dambeeya, waxay tilmaamaysaa dib-u-habayn weyn oo ka dhex dhacaysa dadka Ilaah maalmaha ugu dambeeya. Soo nooleyntii iyo dib-u-habayntii taariikhda quduuska ah dhammaantood waxaa laga soo saaray Erayga Ilaah, xilliyadaas quduuska ahna mid kastaaba wuxuu tilmaamayey soo nooleynta iyo dib-u-habaynta weyn ee ugu dambaysa oo bilaabmaysa wax yar ka hor sharciga Axadda. Soo nooleyntaas waxaa dhaliya furitaanka shaabadda Erayga Ilaah. Toddobada onkod waa la shaabadeeyey, sidaas oo kale sidii loo shaabadeeyey kitaabka Daanyeel cutubka laba iyo tobnaad.

Marka aynu dabaqno astaamaha nebinnimada ee xilli firidhsanaan ah oo lala xidhiidhiyo astaanta 1260, waxaynu ogaanaynaa in Muujintii kow iyo tobnaad, Muuse iyo Eliyaah ay mayd ku yaallaan jidka saddex maalmood iyo badh. Aayadda siddeed iyo tobnaadna waqtigii cadhada Ilaah waa yimid. Muuse iyo Eliyaah waxay matalaan dadka Ilaah wax yar ka hor xidhitaanka waqtiga imtixaanka aadanaha. Waxa lagu kala firidhiyey 1260 maalmood oo astaan ah jidadka Sodom iyo Masar, meesha Ciise lagu qodbay.

Muuse iyo Eliyaah waxaa la siiyey awood ay markhaatigooda ku bixiyaan laga bilaabo aayadda saddexaad ilaa aayadda toddobaad, halkaas oo lagu dilo jidka dhexdiisa. Yooxanaa wuxuu dhammeeyey qiyaasidda macbudka aayadda labaad, dabadeedna Muuse iyo Eliyaah waxaa la siiyey awood ay markhaatigooda ku bixiyaan, iyagoo joonyad gashan. Farriintii Eliyaah iyo Muuse waxaa la siiyey Adventism-kii Milleri ee Filadelfiya sannadkii 1844, oo marka la gaadhay 1863, codadkoodii waxaa lagu aasay hoosta caadooyinka iyo dhaqammada jiilba jiil laga dhaxlo. Waxaa la siiyey awood ay markhaatigooda ku bixiyaan saddex sano iyo badh, iyagoo “joonyad” gashan, taas oo astaan u ah mugdigii sii kordhayey laga bilaabo 1863 iyo wixii ka dambeeyey.

Markaan ku dabaqno qeexidda Sister White ee toddobada onkod inay metelaan dhacdooyinka malaa’igta koowaad iyo tan labaad, si xariiq korkeed xariiq ah, waxaynu dhiseyanaa taariikh ku bilaabmaysa malaa’ig farriin sidata oo soo degaysa; hase ahaatee, xariiq korkeed xariiq ahaan, malaa’igtu waa labadaba malaa’igta koowaad iyo tan labaad. Mid baa cagtiisa dhulka saaray, cag kalena badda saaray 11-ka Agoosto, 1840, middii kalena waxay timid niyad-jabkii 19-ka Abriil, 1844.

Calaamadda xigta ee taariikh kasta oo isbarbar socda waa gacanta Ilaah, taas oo la xidhiidha looxyadii Xabaquuq. Malaa’igtii kowaad, jaantuskii 1843 ayaa la sameeyey, hase yeeshee khalad baa ku jiray qaar ka mid ah tirooyinka. Malaa’igtii labaad, gacanta Ilaah waa calaamad jid oo looxyada Xabaquuq ah; waxaana lagu metelay markii uu gacantiisa ka qaaday khaladkaas. Markuu gacantiisa ka qaaday, farriintu si tartiib-tartiib ah ayey u kobcaysay ilaa ay gaadhay gunaanadkeedii shirkii xerada Exeter, wax yar ka hor niyad-jabkii Oktoobar 22, 1844.

Labada sadar waxay tilmaamayaan farriin caalami ah, waayo malaa’igta timi waxay hal cag saartaa dhulka, hal cagna badda, waxyguna wuxuu inoo sheegaa in tani metelayso farriin caalami ah. Malaa’igtu sidoo kale waxay tilmaamaysaa bilowga wakhtiga dib-u-dhaca ee masaalka tobanka bikradood. Calaamaddan koowaadna waxa aynu sidoo kale ku aragnaa gacanta Ilaah oo soo saaraysa been. Abriil 19, 1844, si nebiyaysan waxay u muuqatay sidii in aragtidu been sheegtay, laakiin kuwii samirka lahaa way sugeen, oo in kastoo aragtidu dib u dhacday, been ma ay sheegin. Hase ahaatee, marka sadar-ka aynu dhisaynaa bilaabmo, beentii niyad-jabkii ugu horreeyey waxaa loo calaamadeeyaa sifo ka mid ah calaamadda koowaad.

Markaas calaamadda gacanta Ilaah iyo looxyadii Xabaquuq waxay muujinayaan Ilaah oo daboolaya qalad dabadeedna gacantiisa ka qaadaya qaladkaas. Taariikhda Milleriyiinta, qaladkaas Ilaah baa oggolaaday bishii Maajo ee 1842, markii jaantuska la daabacay, qaladkana dabadeed waa la muujiyey markii sannadkii 1843 dhammaaday; hase yeeshee muddo ka dib ayuu Rabbigu gacantiisa ka qaaday qaladkii ku jiray tirooyinka. Qaladku wuxuu socday laga bilaabo Maajo 1842 ilaa meel ka dambaysa niyad-jabkii ugu horreeyey. Malaa’igtii kowaad, gacanta Ilaah iyo looxyadii Xabaquuq waxaa lagu calaamadeeyey Maajo 1842, laakiin ka qaadista gacantiisa ee taariikhda malaa’igta labaad waxay ahaan lahayd wax yar ka dib niyad-jabkii ugu horreeyey.

Tani waxay aqoonsanaysaa calaamadda jidka ee “gacanta” inay tahay xilli nebiyadeed. Waa xilli ka bilaabma gacantiisu iyadoo daboolaysa qalad, dabadeedna ku dhammaada iyadoo gacantiisa laga qaadayo qaladka. Xilligan ee gacantiisu ku daboolayso oo ku qaadayso wuxuu tusaale u

yahay hawsha Libaaxa qabiilka Yahuudah sida uu u shaabadeeyo dabadeedna uga furo iftiinka nebiyadeed. Wuxuu daboolay runta, dabadeedna muujiyey isla runtii qudheeda—iftiin kale oo aan ka hor imanayn iftiinkii asalka ahaa. Wuxuu taas u sameeyey si uu u soo saaro soo nooleyntii iyo dib-u-habayntii Qayladii Habeenbadhkii ee Milleriyiinta.

Waqtigii dib-u-dhaca, oo bilaabmay markii malaa'igtii timid, wuxuu dhammaaday markii gacantiisa laga qaaday, sidaasna lagu furay iftiinkii nebiyadeed, kaas oo bilaabay “dhaqdhaqaaqii bisha toddobaad” ee horseeday farriintii Qayladii Saqda-dhexe ee kulankii xerada Exeter, halkaas oo farriintu isu rogtay hir weyn oo xoog leh, ilaa albaabkii xidhmay ee niyad-jabkii weynaa. Muujintii xoogga Ilaah ee loo maray furitaankii Eraygiisa waxay dhalisay soo-nooleyn iyo dib-u-habayn sii kordhaysay.

Sannadkii 1863, dhaqdhaqaaqii Millerite ee Laodikiyaanka ahaa waxaa laga mamnuucay inay Urdun ka gudbaan, waxaana loo qoondeeyey cidlada, maxaa yeelay waxay dhagax ku dileen Eliyaah iyo Muuse. Farriintii William Miller waxay ahayd farriintii Eliyaah, farriintii aasaaska u ahayd Millerna waxay ahayd “toddobada jeer” ee Muuse. In la diido “toddobada jeer” waxay ahayd in Muuse la dilo, halka in la diido runta aasaasiga ah ee uu Miller soo bandhigayna ay ahayd in Eliyaah la dilo. Sannadkii 1863, rasuulkii iyo farriintii labadaba waxaa lagu dilay waddada dhexdeeda, waxaana laga bilaabo wakhtigaas habka keliya ee lagu heli karay uu noqday in qabuurahooda laga raadiyo jidadkii hore ee Yereyaah. Waxay ku dhinteen waddada dhexdeeda—taasina sidaas bay ahayd ilaa ay ka soo sara kacayaan. Waxay soo sara kacayaan marka “dhacdooyinka mustaqbalka ee toddobada onkod” kuwaas oo “siday u kala horreeyaan loo muujin doono” dib loo celiyo—taariikhda boqol iyo afartan iyo afarta kun dhexdeeda.

Marka taariikhda malaa'igta kowaad lagu dul saaro taariikhda malaa'igta labaad, qaab-dhismeedka nebiyadeed wuxuu soo saaraa meel tixraac ah oo lagu raaco gacanta Masiixa, taas oo ah iftiinka saaran jidka Qayladii Saqda Dhexe. Iftiinkii asalka ahaa ee Qayladii Saqda Dhexe ayaa iftiimiya jidka, waana iftiinka “gacantiisa midig ee ammaanta leh” kan hoggaaminaya koritaanka jidka.

“Waxaan u ekaa in iftiin laygu hareereeyey, oo aan dhulka ka sii korayo, korna u sii kacayo. Waxaan isu jeediyeey inaan dunida ka dhex eego dadka advent-ka ah, laakiinse ma aanan helin, markaasaa cod igu yidhi, ‘Mar kale eeg, oo in yar ka sii sarreeya eeg.’ Markaasaan indhahaygii kor u qaaday, oo waxaan arkay jid qumman oo cidhiidhi ah, oo meel sare laga taagay dunida dusheedda. Jidkan waxaa ku socday dadka advent-ka ah iyadoo ku sii socda magaalada ku taallay darafka kale ee jidka. Waxaa gadaashooda, bilowga jidka, laga taagay iftiin dhalaalaya, kaasoo malaa'ig ii sheegtay inuu ahaa ‘qayladii saqda dhexe.’ Iftiinkaasu jidka oo dhan buu ka ifay, oo cagahooda ayuu iftiin u siinayey, si aanay u turunturoon.”

“Haddii ay indhahooda ku hayeen Ciise, kaasoo hortooda si toos ah uga horreeyey, iyaga oo ku hoggaaminaya magaalada, way ammaan jireen. Laakiin goor dhow qaar baa daalay, oo waxay yidhaahdeen magaaladu aad bay u fog tahay, oo waxay filayeen inay mar hore galeen. Markaas Ciise wuu dhiirrigelin jiray iyaga isagoo kor u qaadaya gacantiisa midig ee ammaanta badan, gacantiisana waxaa ka soo bixi jiray iftiin ka dul lulma kooxda imaanshaha, markaasay ku qayliyeen, ‘Alleluia!’ Qaar kalena si degdeg badan bay u diideen iftiinkii ka dambeeyey, oo waxay yidhaahdeen Ilaah ma ahayn kii sidaas fog noogu soo hoggaamiyey. Iftiinkii ka

dambeeyey wuu bakhtiyey, cagahoodana wuxuu uga tegey gudcur qumman, markaasay turunturoodeen, oo waxay waayeen araggii calaamadda iyo kii Ciise, waxayna ka dhaceen jidkii iyagoo ku dhacay dunida mugdiga ah oo sharka leh ee hoose.” Christian Experience and Teachings of Ellen G. White, 57.

Marka Masiixu kor u qaado gacantiisa ammaanta leh, wuxuu “gacantiisa” u adeegsanayaa astaan u ah hawshiisa ah hoggaaminta dadkiisa. Marka aynu isu geyno imaanshaha malaa’igta labaad iyo malaa’igtii kowaad ee soo degtay 11-kii Agoosto, 1840, waxaynu ogaanaynaa in labada malaa’igoodba ay gacmahooda ku hayeen farriin.

Waxa la i tusay danayntii samada oo dhammu ka qabtay hawsha ka socotay dhulka. Ciise wuxuu amar ku siiyey malaa’ig xoog badan inuu soo dego oo u digo dadka dhulka deggan inay isu diyaariyaan imaatinkiisa labaad. Markii malaa’igtu ka tagtay hortii Ciise ee samada, iftiin aad u dhalaalaya oo ammaan badan ayaa ka horreeyey. Waxaa laygu sheegay in hawshiisu ahayd inuu dhulka ku iftiimiyo ammaantiisa oo uu dadka uga digo cadhada Ilaah ee soo socota. ...

“Malaa’ig kale oo xoog badan ayaa loo igmaday inuu dhulka ku soo dego. Ciise wuxuu gacantiisa geliyey qorniin, oo markuu dhulka yimidna, wuxuu ku dhawaaqay, ‘Baabuloon waa dhacday, waa dhacday.’ Markaas waxaan arkay kuwii niyad jabay oo mar kale indhahooda samada u taagaya, iyagoo rumaysad iyo rajo ku sugaya muuqashada Rabbigooda. Laakiin kuwo badan waxay u ekaayeen inay ku sii jiraan xaalad doqonnimo leh, sidii iyagoo hurda; hase ahaatee, waxaan wajiyadooda ka arki karay raad murugo qoto dheer ah. Kuwii niyad jabay waxay Qorniinka ka arkeen inay ku jireen wakhtigii dib-u-dhaca, iyo inay samir ku sugaan dhammaystirka waxyiga. Isla caddayntii ku hoggaamisay inay Rabbigooda sugaan sannadkii 1843, ayaa ku hoggaamisay inay filaan isaga sannadkii 1844. Hase ahaatee, waxaan arkay in intooda badan aanay lahayn xooggaas calaamadeeyey rumaysadkoodii 1843. Niyad-jabkoodii ayaa wiiqay rumaysadkooda.” Early Writings, 246, 247.

Labada malaa’igba waxay ka mid yihiin saddex malaa’igood oo wadajir ahaan ah hal astaan; sidaas darteed waxay ku waafaqsan yihiin fariinta ay metelaan, in kastoo mid kastaa uu matalo fariin u gaar ah oo gaar ah. Labada malaa’igba gacmahooda waxaa ku jira “qoraal,” kaas oo metelaya imtixaan. “Malaa’igta koowaad iyo tan labaad waa inay barbar socdaan” malaa’igta saddexaad.

“Ilaah wuxuu farriimaha Muujintii 14 siiyey meeshooda ku jirta silsiladda wax sii sheegidda, shaqadooduna ma joogsanayso ilaa dhammaadka taariikhda dhulkan. Farriimaha malaa’igta kowaad iyo tan labaad weli waa run u taagan wakhtigan, waana inay barbar socdaan kan tan ka dambeeya. Malaa’igta saddexaad waxay digniinteeda ku dhawaaqdaa cod weyn. ‘Waxyaalahaas dabadeed,’ ayuu Yooxanaa yidhi, ‘waxaan arkay malaa’ig kale oo samada ka soo degaysa, iyadoo leh amar weyn, oo dhulkana waxaa iftiimiyey ammaanteeda.’ Iftiimintan gudaheeda, nuurka saddexda farriimood oo dhan baa la isu geeyey.” The 1888 Materials, 803, 804.

Walaashii waxay malaa’igta saddexaad u aqoonsanaysaa inay tahay malaa’igta Muujintii siddeed iyo tobnaad, waxayna sidoo kale muujinaysaa in malaa’igta koowaad iyo tan labaad ay barbar socdaan taariikhda waxsii sheegidda ee uu matalayo malaa’igta saddexaad ee Muujintii siddeed iyo

tobnaad. Sidaas awgeed, waxay iswaafajinaysaa soo-degidda malaa'igta koowaad ee Ogosto 11, 1840, iyo 9/11, iyadoo tilmaamaysa in malaa'igta Muujintii siddeed iyo tobnaad ay tahay "malaa'igta saddexaad." Malaa'igta saddexaad waa tan ugu dambaysa saddexda, waxaana horudhac ahaan u astaysan tan koowaad; sababtan awgeed Walaashii White waxay inoo sheegaysaa in hawshii malaa'igta koowaad ay la mid ahayd hawshii malaa'igta Muujintii siddeed iyo tobnaad, waayo hawsha labada malaa'igoodba waxay ahayd inay "dhulka ku iftiimiyaan ammaantiisa."

"Todobada onkod" waxay u taagan yihiin kala-sooc dhacdooyin ku jira taariikhda malaa'igta koowaad iyo tan labaad, kuwaas oo lagu soo celin doono taariikhda malaa'igta saddexaad. Waxyigu wuxuu tilmaamay in marka aynu taariikhahan iswaafajinno "xarriiq dusheed xarriiq", soo-degidda malaa'igta koowaad ee 1840 ay la jaanqaaddo soo-degiddiisa 9/11. Waxay tilmaamaysaa farriin imtixaan ah oo ay tahay in lala cuno laba markhaati, waxayna la simaysaa niyad-jab la xiriira astaanta koowaad.

"Todobada onkod" waxay ka dhigan yihiin muddada waxsii-sheegidda ee ku bilaabmata niyad-jab oo ku dhammaata niyad-jab ka sii weyn.

Marka khadka nebiyadeed ee soo-degista malaa'igta kowaad lala waafajiyo imaatinka malaa'igta labaad, waxa ka dhasha "qaab-dhismeed run ah." Runtu waxa lagu qeexaa saddex tallaabo, iyadoo tallaabada kowaad iyo ta ugu dambaysa ay isku mid yihiin, halka tallaabada dhexe ay ka dhigan tahay caasinimo. Marka labada malaa'igood ee kowaad lala waafajiyo qaabkan, waxa soo baxa qaab-dhismeed ka kooban malaa'igta kowaad iyo malaa'igta labaad, kaas oo muujinaya malaa'igta saddexaad ee Muujintii siddeed iyo tobnaad, malaa'igta saddexaad ee Muujintii siddeed iyo tobnaadna waa isu-geyn ka kooban malaa'igta kowaad iyo malaa'igta labaad.

Malaa'igta saddexaad ee Muujintii siddeed iyo tobnaad waxa ay ka kooban tahay laba cod. Codkii koowaad waxa uu rumoobay markii dhismayaashii New York ay dumeen 9/11, codka labaad ee aayadda afraadna waa sharciga Axadda. Mudada u dhexaysa 9/11 ilaa sharciga Axadda gudaheeda, malaa'igta saddexaad ee Muujintii siddeed iyo tobnaad waxa ay matalaysaa isu-geynka malaa'igta kowaad iyo tan labaad. Maaddaama ay tani xaqiiqo tahay, in taariikhdaas labada malaa'igood "line upon line" loogu adeegsado inay matasho taariikhda malaa'igta saddexaad ee Muujintii siddeed iyo tobnaad—waa in malaa'igta kowaad iyo tan labaad la waafajiyo malaa'igta kowaad iyo tan labaad.

Laba malaa'ig ayaa yimaada niyad-jabkii ugu horreeyey, labada malaa'igoodna si nebiyaysan bay isugu xidhan yihiin, labadooduna waxay wataan farriin imtixaan ah oo ku jirta gacanta malaa'igta. Calaamadda jidka ee xigta ee khadka lagu metelay waa looxyadii Xabaquuq, kuwaas oo si toos ah ula xidhiidha gacanta Ilaah. Khadka malaa'igta kowaad, shaxdii 1843 waxaa la soo saaray May 1842, halka khadka malaa'igta labaadna aanay jirin wax shax ah. Shaxdu waxay ku dhammaatay imaatinkii malaa'igta labaad. Calaamadda jidka ee looxa Xabaquuq ee khadka malaa'igta labaad waa ka qaadista gacanta Ilaah qalad ku jiray tirooyinkii shaxdii 1843.

Gacantiisu wuxuu daboolay qalad ku jiray calaamadda jidka ee malaa'igtii kowaad, gacantiisuna waa laga qaaday isla calaamaddaas jidka ah, ee xariiqda malaa'igta labaad. Sidaas darteed,

calaamadda jidka ee miisaskii Xabaquuq ee xariiqyada isbarbar socda ee malaa'igta kowaad iyo malaa'igta labaad waxay metelaysaa laba tallaabo. Tallaabada kowaad gacantiisu waxay daboolaysaa qalad, dhammaadka muddada calaamadda jidka ee miisaskii Xabaquuqna, wuxuu ka qaadaa gacantiisa. Wakhtiga dib-u-dhaca ahi wuxuu ku billowday imaanshihii malaa'igta labaad, wakhtiga dib-u-dhacuna si tartiib-tartiib ah ayuu ku dhammaanayaa, isaga oo ka bilaabmaya qaadista gacantiisa. Calaamadda jidka ee miisaskii Xabaquuq waxay metelaysaa wakhti muddo ah oo lagu calaamadeeyey gacanta Masiixa bilowga iyo gacantiisa dhammaadka.

Laba gacmood ayaa lagu calaamadeeyey niyad-jabkii ugu horreeyey, labadooduna waxay wataan farriin imtixaan ah oo ay tahay in la qaato oo la cuno. Dabadeedna waxaa bilaabma xilli waqti nebiyadeed ah, oo matalaya runnada aasaasiga ah, kaas oo ku bilowda gacanta Ilaah oo daboolaysa kuna dhammaada gacantiisa oo daaha ka qaadaysa. Calaamadda xigta waa shirkii teendhooyinka Exeter, halkaas oo qayladii saqda dhexe ay kala soocdo oo daahiriso kuwa raaci lahaa gacanta Masiixa una geli lahaa Meesha Ugu Quduusan.

Markii Masiixu u guuray Qaybta Ugu Quduusan, ayuu gacantiisa kor ugu taagay samada oo ku dhaartay inaan wakhti dambe jiri doonin. Wuxuu markaas uun shaabadeeyey “toddobada onkod” oo matala taariikhda labada malaa'igood ee hore, iyadoo lagu soo celinayo taariikhda malaa'igta saddexaad. Wuxuu shaabadeeyey “toddobada onkod” sida uu u shaabadeeyey waxsii sheegyadii Daanyeel cutubka laba iyo tobnaad. Cutubka laba iyo tobnaad ee Daanyeel, bilowga saddex xilli oo astaan ahaan waqti ah ka mid ah, Masiixu labada gacmoodba samada ayuu kor ugu qaadaa oo ku dhawaaqaa in marka kala firdhinta dadka Ilaah dhammaato, kuwa noqda “niman lala yaabo” la daahirin doono oo kor loo qaadi doono iyadoo qurbaan ah. Qaab-dhismeedka malaa'igta koowaad iyo tan labaad ee aynu hadda ka fiirsanayno, si astaan ah ayuu u muujinayaa gacanta Ilaah tallaabo kasta.

Markuu isagu runta daboolo, waxay soo saartaa niyad-jab, oo markuu gacantiisa ka qaado, iftiin baa soo baxa; iftiinkuna waa iftiinka farriinta Qaylada Habeenbadhka. Niyad-jabkii ugu horreeyey ilaa niyad-jabkii weynaa wuxuu xambaarsan yahay saxiixa alfa iyo omega, waxaana lagu soo bandhigay qaab-dhismeedka runta dhexdeeda. Bilowgu wuxuu matalaa dhammaadka, calaamadda jidka ee u dhexeysa labada niyad-jabna waxay muujisaa saamaynta shaabadaynta iyo furfuridda miisaska Xabaquuq, taas oo ah furfuridda jidadkii hore ee Yeremyaah, waxayna matashaa aasaaska macbudka lagu dul dhisayo ka hor sharciga Axadda, marka macbudka la dhammeeyey kor loo qaado isagoo ka sarreeya buuraha oo dhan. Calaamadda jidka ee dhexe ee ku jirta erayga runta waxay matashaa caasinimo, taariikhdana ay metesho kala-soocidda ugu dambaysa ee sarreenka iyo haramaha waxay ku muujisaa caasinimada bikradaha nacasyada ah.

Caasinnimada uu matalayo calaamadda jidka ee looxyada Xabaquuq waxaa loo soo bandhigay inay tahay mid sii socota, waayo ma aha hal calaamad-jid oo keliya, balse waa wakhti leh bilow iyo dhammaad qeexan, sida uu u matalayo gacanta Ilaah. Gacanta Ilaah laba jeer bay ka muuqataa niyad-jabkii ugu horreeyey, maxaa yeelay waxaa jira laba malaa'igood oo labadooduba farriin gacmahooda ku sita. Calaamadda-jidka xigta ee caasinnimada waxay leedahay gacan bilow ah iyo gacan dhammaad ah, sidaas darteedna iyaduna waxay ku dhex leedahay laba gacan astaamaheeda nebiyadeed. Calaamadda-jidka saddexaad ee niyad-jabka weyn waxay muujinaysaa Masiixa oo

gacantiisa kor u qaadaya oo samada ku dhaaranaya, isla marinka lagu shaabadeeyey toddobadii onkod, sida ay ahayd Daanyeel cutubka laba iyo tobnaad. Isla bartaas oo malaa'igtu ku calaamadiso dhammaadka qaab-dhismeedka nebiyadeed ee labada malaa'igood ee hore aynu hadda tixgelinayno, wuxuu soo afjarayaa dabaqista wakhtiga nebiyadeed, wuxuuna Isaga qudhiisa dhigaa marinka u dhiganta ee kitaabka Daanyeel, halkaas oo aanu hal gacan kor u qaadayn, balse uu kor u qaadayo labadiisa gacmood.

Daaniyeel laba iyo tobanka waxaa ku jira saddex xilli oo nebiyadeed oo laga furo maalmaha ugu dambeeya, waayo kanu waa waxa ku dhaca dadka Ilaah maalmaha ugu dambeeya. Waxa ugu horreeya ee lagu sheegay aragtidiisii ugu dambaysay ee heerkeedu sarreeyey ee Daaniyeel waxay ahayd in Daaniyeel, oo metelaya dadka hadhay ee Ilaah, uu faham u lahaa labadaba waxyaalaha iyo aragtidaba. Waxa ugu dambeeya ee Daaniyeel diiwaangeliyey waa sida korodhka aqoonta uu u adeegsaday Libaaxa qabiilka Yahuudah si uu uga dhaliyo dadka Ilaah dhexdooda baraaruggii iyo dib-u-habayntii ugu dambaysay, kuwaas oo lagu garto inay yihiin kuwa wax garanaya. Isagu wuxuu dhammaystiraa shaabadaynta dadkiisa isagoo furaya “toddobada onkod” ee Muujintii iyadoo taas lala xiriirino furista “saddexda xilli” ee Daaniyeel laba iyo tobanka.

Marka Ciise tilmaamayo in dhammaadka saddexda maalmood iyo badhka ee nebiyannimada ee kala firdhinta xoogga dadka Ilaah, in dhammaan “yaababyada” la dhammayn doono—wuxuu tilmaamayaa Luulyo 2023, markii saddexda maalmood iyo badhka ah ee dhimashada jidadka ku taal ee Muujintii kow iyo tobnaad ay dhammaatay. Haddaba yaababyadu waxay dhammaystirmi lahaayeen ka hor sharciga Axadda. Wuxuu calaamadeeyey Luulyo 2023 isagoo kor u taagay hal gacan oo keliya ma aha, ee labada gacmoodba. Sidaas samaynayana wuxuu calaamadaynayey dhammaadka wakhtigii dib-u-dhaca, sidii markii uu gacantiisa uga qaaday qaladkii ku jiray taariikhdiisii Millerite-ka. Niyad-jabkii ugu horreeyey wuxuu dhacay Luulyo 18, 2020, sida uu u sii astaan ahaa niyad-jabkii ugu horreeyey ee Millerite-yadu, wakhtigii dib-u-dhaca na wuu bilaabmay oo sii socday ilaa uu mar labaad gacantiisa u fidiyey inuu soo ururiyo dadkiisa hadhay Luulyo 2023.

Niyad-jabka kowaad waxaa lagu matalay gacanta Ilaah oo daboolaysa qalad, kaas oo Millerites-ku u ahaa inay aqoonsadaan sannadka 1843, halkii uu ka ahaan lahaa Oktoobar 22, 1844.

Niyad-jabkaas waxaa lagu matalay aayadda laba iyo tobnaad ee cutubka laba iyo tobnaad.

Niyad-jabka kowaad waxaa lagu matalay gacantiisa oo daboolaysa qaladka, waxaana astaan u ahaa Millerites-kii gaaray niyad-jabkii kowaad. Ereyga ku jira aayadda laba iyo tobnaad waa “gaadhaa.” Waxaa barakaysan kii suga, oo “gaadhaa” 1335; waxaa barakaysan kii “gaadhaa” niyad-jabkii Abriil 19, 1844. Ereyga loo tarjumay “gaadhaa” macnihiisu waa “taabasho.” Millerites-ku waxay la kulmeen niyad-jabkoodii kowaad markii sannadka 1843 taabtay sannadka 1844. Aayadda laba iyo tobnaad ee Daanyeel laba iyo tobnaad waxay tilmaamaysaa niyad-jabkii kowaad ee labadaba Abriil 19, 1844, hase ahaatee si ka toos badan niyad-jabkii kowaad ee Luulyo 18, 2020.

Xilligii ugu horraysay ee nebinnimo iyo xilligii ugu dambeeyey ee nebinnimo ee saddexda xilli ee la furay wakhtiga dhammaadka, marka aqoontu badato oo ay dhammaystirto kala-soocidda ugu dambaysa ee sarreenka iyo haramaha, sidaasna lagu aqoonsado furitaanka iftiinka nebinnimada ee shaabadeeya boqol iyo afar iyo afartan kun, waa isla xilligii nebinnimo ee qudha.

Muddada koowaad ee aayadda toddobaad waa dhammaadka kala firdhinta saddexda maalmood iyo badhka ah ee Muujintii kow iyo tobnaad, taas oo ku eg Luulyo 2023; muddada ku jirta aayadda laba iyo tobnaadna waa bilowga isla kala firdhintaas 18-ka Luulyo, 2020. Alfa iyo Oomeega waxay ku calaamadeeyeen taariikhda toddobada onkod ee Daanyeel laba iyo tobnaad inay tahay taariikhda ka bilaabmaysa niyad-jabkii 18-ka Luulyo, 2020, kuna dhammaanaysa saddex maalmood iyo badh astaan ahaan ah ka dib, Luulyo 2023. Waxa sidaas oo kale muhiim u ah in marka Alfa iyo Oomeega ay calaamadeeyeen bilowga iyo dhammaadka wakhtiga sugitaanka ugu dambeeya, aanu kor u qaadin hal gacan oo keliya, balse uu labada gacmoodba samada u taagay oo ku dhaartay Kan nool weligiis iyo weligiis.

Wiilka Ilaah oo ah wiilka dadka ayaa la gelaya dhaar Aabbaha la jirta, isla meeshii uu ka billowday heerkii ugu sarreeyey ee sheekada dadka axdiga Ilaah, markii Masiixu ugu hor horrayn Abram ugu yeedhay ballan, dabadeedna uu ballankii ku xaqiijiyey dhaar. Kabahaaga iska siib, waayo waxaad taagan tahay dhul quduus ah!

Xarafka dhexe ee saddexda xilli ee nebinnimada ahi waa wax aan ka yarayn dhammaystirka omega ee nebinnimada wakhtiga axdiga ee 430-ka sannadood ee Ibraam iyo Bawlos, sida lagu matalay 1290-ka sannadood ee aayadda kow iyo tobnaad. Aayaddu, markii lagu dhowaaday fahamka Millerite, waxay aqoonsatay muddo soddon sannadood ah oo diyaargarow u ah baabanimada, dabadeedna 1260 sannadood oo silcin baabani ah oo xigta. Afarta boqol iyo soddonka sannadood ee Ibraam waxay ka dhigan yihiin addoonsi iyo samatabbixin ka dhacaya qaran gaar ah, iyadoo la xidhiidha soddonka sannadood ee ugu horreeya oo matalaya Rabbigu inuu axdi la galay Ibraam. Soddonka sannadood ee diyaargarowga wadaaddadu waxay bilaabmeen 1989 wakhtigii dhammaadka, soddonkaas sannadoodna waxay ku dhammaadaan sharciga Axadda, marka ay aayaddu tilmaamayso in karaahiyada baabba'a la taagi doono, dabadeedna ay silcin doonto dadka Ilaah 1260 sannadood oo astaan ah, kuwaas oo la jaanqaadaya 42-da bilood ee astaan ahaaneed ee Yooxanaa ee Muujintii cutubka saddex iyo tobnaad.

Dhaqdhaqaaqii dib-u-habaynta ee boqolka iyo afar iyo afartan kun wuxuu bilaabmay 1989, markii Rabbigu bilaabay shuqulkiisii diyaarinta wadaadnimo u adeegta inta lagu jiro qalalaasaha habeenbadhka, kaas oo ka bilaabma sharciga Axadda. Alfa iyo Oomeega wuxuu dul istaagay biyihii Hiddeqel, wuxuuna labada gacmoodba u taagay samada, isagoo ku dhaaranaya in markii kala firdhintii Luulyo 18, 2020 ilaa Luulyo 2023 ay dhammaato, yaababka la xidhiidha shaqada Masiixa ee isu-geynta Ilaahnimadiisa iyo dadnimada la soo afjari doono.

Tani waa isla ku dhawaaqidii cutubka tobnaad, ee ku jirta taxanaha toddobada onkod, waayo Isagu halkaas kuma uu soo afjarin oo keliya ku-dhaqangelinta waxsii sheegidda ee wakhtiga, balse sidoo kale wuxuu caddeeyey in maalmaha dhawaaqa buunka toddobaad qarsoodiga Ilaah la dhammayn doono. Qoraalka barbar socda ee Daanyeel laba iyo tobnaad wuxuu aqoonsanayaa in markii kala firdhintu dhammaatay Luulyo 2023, dhammaystirka shaabadaynta dadka Ilaahna uu dhammaan doono, sida uu u matalayo dhawaaqa buunka toddobaad ee ku beegmay Masiixu isagoo gacantiisa kor u taagaya oo ku dhaaranaya labada qoraal ee isbarbar socda.

Muddada nebiyadeed ee ugu horraysa iyo muddada nebiyadeed ee ugu dambaysa ee farriinta saddex-geesoodka ah ee Daanyeel laba iyo tobnaad waxay xambaarsan yihiin summadda alfa iyo oomega. Muddada ugu horraysa ee aayadda toddobaad waxay tilmaamaysaa dhammaadka isla muddadaas oo aayadda laba iyo tobnaad ay bilowgeeda calaamadiso. Inta u dhexaysa aayadaha toddobaad iyo laba iyo tobnaad, waxaa lagu metelay taariikhda wakhtiga dhammaadka laga bilaabo 1989 ilaa xidhitaanka tijaabada. Inta u dhexaysa muddada alfa ee aayadda toddobaad iyo taariikhda oomega ee aayadda laba iyo tobnaad, waxaa lagu metelay fallaagadii ugu dambaysay ee aadamaha laga bilaabo sharciga Axadda ilaa Miikaa'iil istaago, waxaana lagu metelay isla cutubka uu Miikaa'iil ku istaago.

Kacdoonkii muddada dhexe ugu horrayn waa taariikhda dibadda ee kacdoonka; hase ahaatee, soddonka sannadood ee ugu horreeya waa taariikhda gudaha ee diyaarinta wadaaddada si toos ah ula hor imanaya xoogagga dibadda ee lagu matalay muddada 1260 ee xigta.

Xilliga dhexe waxay metelaysaa fallaagadii xarafka saddex iyo tobnaad ee alifbeetada Cibraaniga, waxayna la midoobaysaa tan gudaha ah maadaama ay sawiraysa dagaalkii ugu dambeeyey ee khilaafka weyn ee ka dhici doona meeraha dhulka, intii wakhtiga tijaabadu weli sii raagayso. Isku-darka dibadda iyo gudahaba sidoo kale waa farriinta riyadii ugu dambaysay ee Daanyeel, taas oo uu matalo webiga Xiddeqel iyo saddexda cutub ee iyaguna sita summadda Alfa iyo Oomega, laguna dhisay qaab-dhismeedka runta. Cutubka koowaad iyo kan ugu dambeeya waxay ka hadlayaan shaabadaynta dadka Ilaah oo lagu sawiray sida xiddigaha weligood ifaya. Cutubka dhexe ee fallaagadu wuxuu tilmaamayaa isla taariikhda lagu metelay aayadda kow iyo tobnaad oo leh 1290 sannadood, taas oo ah aayadda dhexe ee isla qaab-dhismeedkaas.

Marka Masiixu gacantiisa ku adeegsado qaab-dhismeedka nebinnimada, waxay matalaysaa xaqiiqooyin badan, laakiin sidoo kale waxay matalaysaa jidka uu dadkiisa ku hoggaaminayo. Muujintii Ciise Masiix waxay billowday in la furfuro bishii Luulyo ee 2023. Furfuriddaas waxa ku jira furfuridda toddobada onkod iyo farriinta Daanyeel sida loogu matalay cutubka laba iyo tobnaad. Furfuriddu waxay ka dhacdaa taariikhda qarsoon ee aayadda afartan, taas oo bilaabatay 1989 kuna dhammaanaysa sharciga Axadda. Taariikhdaas dhexdeeda dadka Ilaah waa la shaabadayn doonaa, waxaana lagu shaabadeeyaa daadka Ruuxa Quduuska ah. Daadka ugu dambeeya ee Ruuxa Quduuska ah waxaa lagu aqoonsaday cutubka siddeedaad ee Muujintii, halkaas oo loogu matalay shaabaddii toddobaad, sidaas darteedna ah shaabadda ugu dambaysa. Libaaxa qabiilka Yahuudah ayaa ka adkaaday cutubka shanaad inuu furo kitaabka lagu shaabadeeyey toddoba shaabadood.

Shaabaddii lixaad waxay kicisay su'aashii ku taal dhammaadka cutubka lixaad, iyadoo la weydiinayo yaa awoodi doona inuu istaago muddada aan dembidhaaf ama dhexdhexaadin dambiga loo haynin mar dambe.

Waayo, maalintii weynayd ee cadhadiisu way timid; oo bal yaa awoodi doona inuu istaago?
Muujintii 6:17.

Cutubka xiga, ama waxaad odhan kartaa aayadda xigta, waxay soo bandhigaysaa shaabadaynta boqol iyo afartan iyo afarta kun iyo dadkii badnaa ee lagu soo ururiyey boqortooyada Ilaah intii

lagu jiray qalalaasaha sharciga Axadda. Boqolka iyo afartan iyo afarta kun waa jawaabta su'aasha shaabaddii lixaad. Ka dib markii lagu matalo cutubka toddobaad, markaas cutubka siddeedaad ayaa tilmaamaya in shaabaddii toddobaad oo ah tan ugu dambaysa la qaaday.

Oo markuu furay shaabaddii toddobaad, samada waxaa ka dhacay aamusnaan qiyaastii nus saac ah. Oo waxaan arkay toddobadii malaa'igood oo Ilaah hortiisa taagnaa; waxaana la siiyey toddoba buun. Markaasaa malaa'ig kale timid oo meesha allabariga istaagtay, iyadoo haysata beeyo-dahab ah; waxaana la siiyey foox badan, si ay ula bixiso salaadaha quduusiinta oo dhan dusha meesha allabariga dahabka ah oo carshiga hortiisa ahayd. Oo qiiqii fooxa, oo la socday salaadihii quduusiinta, ayaa gacanta malaa'igta ka soo baxay oo Ilaah hortiisa kor ugu kacay.

Markaasaa malaa'igtu waxay qaaday weelkii fooxa, oo waxay ka buuxisay dabkii meesha allabariga, dabadeedna dhulka ayay ku tuurtay; markaasna waxaa dhacay codad, iyo onkodad, iyo hillaacyo, iyo dhulgariir. Muujintii 8:1–5.

“Dabka,” oo Ishacyaah cutubka lixaad lagu metelay “dhuxul,” taas oo Sister White ku aqoonsatay inay tahay astaan daahirinta, ayaa laga soo qaadaa meeshii allabariga oo dhulka lagu tuuraa. “Dabkii” samada ee Bentakostiga waxaa lagu metelay carrabbo “dab” ah. “Dab” waa waxa Rasuulka Axdiigu u adeegsado inuu ku daahiriyo wiilasha Laawi.

“Haaddiisu gacantiisay ku jirtaa, oo wuxuu si buuxda u nadiifin doonaa meeshiisa hadhuudhka lagu tumo, sarreenkiisana wuxuu ku ururin doonaa bakhaarka.’ Matayos 3:12. Tanu waxay ahayd mid ka mid ah waqtiyadii daahirinta. Erayada runta ah waxaa lagu kala soocayay xaababka iyo sarreenka. Maxaa yeelay waxay ahaayeen kuwo aad u kibir badan oo is-xaqdhawrsan si ay canaan u aqbalaan, aadna dunida u jecel si ay u qaataan nolol is-hoosaysiin leh, qaar badan ayaa Ciise ka jeestay. Kuwo badanina weli isla waxaas bay samaynayaan. Maanta nafaha waa la imtixaamaa sida xertiis loogu imtixaamay sunagogga Kafarna'um. Markii runta qalbiga la gaadhsiiyo, waxay arkaan in noloshoodu aanay waafaqsanayn doonista Ilaah. Waxay arkaan baahida loo qabo isbeddel dhammaystiran oo naftooda ah; laakiinse diyaar uma aha inay qaadaan hawsha is-inkiraadda leh. Sidaas daraaddeed way cadhoodaan marka dembiyadooda la muujiyo. Wayna ka tagaan iyagoo xumaaday, sida xertii Ciise uga tageen iyagoo gunuunacaya, ‘Hadalkanu waa adag yahay; bal yaa maqli kara?’” *The Desire of Ages*, 392.

Dab baa ku soo degtay qurbaankii Eliiyaah, sida ay ugu timid qurbaankii Gidcoon ee malaa'igta loo bixiyey. “Dabka” daahirinta waa Erayga Ilaah, waayo in quduus laga dhigo waa in lagu quduus yeelo Eraygiisa. “Dabka” dhulka lagu soo tuuro marka shaabaddii toddobaad la qaado waxa uu muujinayaa awood-siinta farriinta nebiyadeed ee la furo maalmaha ugu dambeeya, intii lagu guda jiray dhawaaqa buunka toddobaad, inta lagu jiro dhammaystirka ugu dambeeya oo qumman ee dhacdooyinka ay toddobada onkod matalaan oo ay xaqiijiyeen saddexda xilli ee nebiyadeed ee Daanyeel laba iyo tobnaad kuwaas oo la shaabadeeyey ilaa maalmaha ugu dambeeya.

Muujintii Ciise Masiix ee la furayo wax yar ka hor xidhitaanka muddada tijaabada aadanaha—waxay ku jirtaa furidda toddobada onkod, ka qaadista shaabaddii toddobaad, furidda Daanyeel laba iyo tobnaad, iyo furidda taariikhda qarsoon ee aayadda afartan ee Daanyeel kow iyo tobnaad, taas oo ah taariikhdaas qudheeda uu malaa'igtu Weydiiyey Ninkii dharka linenka ahaa

waxa uu ahaan doono dhammaadka waxyaalaha yaabka leh.

Ninkii marada wanaagsan qabay ayaa u jawaabay oo yidhi—Markaad gaadho dhammaadka wakhtiga dib-u-dhaca ee Luulyo 2023, waxaad timid taariikhda shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun.

Wuxuu kaloo yidhi—dhamaadka saddexda maalmood iyo badhka astaanta ah ee Muujintii kow iyo tobnaad, farriin nebiyadeed oo ka timid kitaabka Daanyeel ayaa la furi doonaa, sida lagu muujiyey wakhtiga dhammaadka ee sannadkii 1798. Runta markaas la furi doono, marka la gaaro dhammaadka saddexda maalmood iyo badhka astaanta ah, waxay ku jiri doontaa isla sagaalka aayadood ee kitaabka Daanyeel ee tilmaamaya oo qeexaya shaabadaynta iyo furista kitaabka Daanyeel.

Waxaan waxyaalahan sii wadi doonnaa maqaalka xiga.

“Markii Masiixu dunidan yimid, caadooyinkii jiilba jiil loo soo gudbinayay, iyo fasiraaddii bini-aadmigu ka bixiyay Qorniinka, waxay dadka ka qariyeen runta sida ay Ciise ugu jirto. Runtu waxay ku aasanayd hoos urur aad u weyn oo caadooyin ah. Micnihii ruuxiga ahaa ee kutubta quduuska ah waa lumay; waayo, rumaysadla’aantooda ayay dadku ku xireen albaabkii khasnadda jannada. Gudcur baa dhulka qariyey, oo mugdi weynna dadka. Runtu waxay samada ka soo eegtay dhulka; laakiinse meelna laguma muujin shaabaddii rabbaaniga ahayd. Mugdiga la mid ah gogosha geerida ayaa ku fiday dhulka oo dhan.”

“Laakiin Libaaxa qabiilka Yahuudah ayaa adkaaday. Isagu wuxuu furay shaabaddii xirtay kitaabkii waxbaridda rabbaaniga ah. Adduunka waxaa loo oggolaaday inuu eego run saafi ah oo aan waxba lagu qasin. Runtu lafteedu waxay soo degtay si ay dib ugu rogto gudcurka oo ay uga hortagto qaladka. Macallin ayaa samada laga soo diray isagoo wata iftiinkii iftiimin lahaa nin kasta oo dunida yimaada. Waxaa jiray rag iyo dumar si xamaasad leh u raadinayay aqoon, erayga sugan ee wax sii sheegidda, oo markii uu yimidna, wuxuu ahaa sida iftiin ka dhex ifaya meel gudcur ah.” Spalding Magan, 58.

“Qorayaashii iyo Farrisiintii waxay ku andacoon jireen inay Qorniinka fasiraan, laakiin waxay u fasiri jireen si waafaqsan fikradahooda iyo dhaqammadooda. Caadooyinkoodii iyo mabaadi’doodii waxay sii noqonayeen kuwo aad iyo aad u adadag. Macnihiisa ruuxiga ah, Erayga quduuska ahi wuxuu dadka ugu noqday sida kitaab la shaabadeeyey, oo fahamkooda ka xiran.” Signs of the Times, May 17, 1905.